

TV NORGE OG KANAL FEM – DEN NYE TIDS BODBRINGARAR

AV ANNE KALVIG

Alternativ spiritualitet er eit felt som nå omfattar ein stor del av populærkulturen. Eg undersøker her tv-mediet og nyreligiøsitetens framtreidingsformer, og korleis dette relaterer seg til resten av medieoffentlegheita. Der er ein påfallande tagnad om at dei norske tv-kanalane TV Norge og Kanal FEM har ein alternativteologisk agenda. Over 400 000 nordmenn har kvar veke følgd program som "Åndenes makt" på desse kanalane. Dei høge sjåartala, og det til dels oppsiktsvekkande alternativ-apologetiske innhaldet i dette og tilsvarande program, bør vera av stor interesse for alle som søker kunnskap om endringar i norsk (folke)religiøst liv.¹

I denne artikkelen undersøker eg TV Norge og dotterkanalen Kanal FEM, med fokus på det alternativspirituelle programtilbodet deira. Eg undersøker fyrst på kva måte dette skil seg frå dei to andre store norske tv-kanalane sine tilbod, og eg går deretter nærmare inn på eitt spesifikt program på Kanal FEM, nemleg talkshowet "Studio 5 – fra den andre siden". Eg spør etter kva førestillingar og verdiar som blir formidla i talkshowet, og gjev ei framstilling av kor vidt og korleis kanalen sine val blir drøfta i den øvrige (medie)offentlegheita. Til sist sett eg fram nokre vurderingar av TV Norge og Kanal FEM si tyding som formidlarar av alternative verdiar og synsmåtar i Norge.²

TV Norge er veslebroren i norsk tv-kanalsamanheng, der statskanalen NRK sjølvsagt er størst, og TV2 den største kommersielle kanalen. TV2 blei oppretta i 1992, med ein konsesjon som innebar analogt distribusjonsprivilegium og programforpliktingar.³ I dag har ikkje denne kanalen lenger noko distribusjonsprivilegium, og konkurrerer med om lag 20 andre kanalar om same distribusjon. TV Norge starta som reklamefinansiert kanal med sendingar i 1988, altså før TV2. Til nå har denne kanalen hatt eigne nyheits-sendingar og eigenproduserte nyheits- og aktualitetsprogram, men frå hau-

sten 2009 har desse blitt lagt ned, grunna den auka konkurransen mellom nyheitsmedia, ikkje minst internett. Omlegginga frå analogt til digitalt sendenetverk har visstnok vore medverkande her, i tillegg til at mange lokale tv-stasjonar, som var eit viktig bidrag i nyheitsproduksjonen til TV Norge, har blitt lagt ned dei seinare åra. Kanalsjef Harald Strømme, nyttilsett i 2009, erklærer på kanalen sine nettsider at valet om å leggja ned nyheitsproduksjonen, er eit offensivt grep for å ”være framtidssrettede og kunne investere i de områdene vi er best. Vi må kjempe der vi har størst muskler, og er best egnet til kamp.”⁴ Over eitt år i forvegen har desse ”musklane” blitt definerte som paranormale ein annan stad i det ikkje heilt oversiktlege tvnorge.no-universet, der det heiter: ”TVNORGE viser paranormale muskler, og satser stadig mer på programmer med overnaturlig tema.”⁵ Før me ser nærmare på kva som faktisk utgjjer desse ”musklane”, skal me raskt sjå kva dei andre kanalane tilbyr av religions- og livssynsrelaterte program.

NRK OG TV2 – KRISTENDOM, RELIGIONSPLURALISME OG RELIGIONSFRÅVER

NRK er som statleg kanal faktisk ikkje pålagt å forkynna statsreligionen, evangelisk-luthersk kristendom.⁶ Dette skjer likevel, gjennom daglege radio-andaktar på attraktive sendetidspunkt og i faste gudstenesteoverføringer på både tv og radio. Men NRK er pålagt å senda livssynsprogram, og på NRK sine nettsider får ein opp ei samling av åtte program under kategorien ”Religion og livssyn”. Dette gjeld då både tv og radio, der NRK ikkje har konkurranse frå dei andre to kanalane i vår samanheng. Fire av åtte programpostar har spesifikt kristent grunnlag eller innhald (inkludert gudstenester og andaktar), eitt program er ein tv-dokumentarserie om verdas ulike ritual (med ein prest som programleiar) og dei resterande tre er livssynsprogram der ulike religionar, livssyn og etiske emne blir drøfta. Ordet ”himmel” er ein gjengangar i programtitlar, nemleg i ”Åpen himmel” (tv-gudsteneste), ”Mellom himmel og jord” (radioprogram om livssyn, tro og tvil, med overvekt av kristne tema handsama) og ”Under samme himmel” (livssynsdrøftande radioprogram). NRK radio og tv har altså eit ganske breitt utval programseriar, der kristendom står i særstilling i forhold til forkynnande framstilling, og der dei øvrige programma er vinkla inn mot religions- og livssynspluralisme og drøfting av dette.⁷

TV2 har tidlegare år hatt eigne programproduksjonar om religion, men ikkje hausten 2009. Pastor Egil Svartdahl har gjennom fleire år laga ei lang

rekke livssyns- og etikkdrøftande program med kristen profil for TV2, men etter at konsesjonen blei oppheva, blei også livssynsbudsjettposten hos kanalen strøken.⁸ Svartdahl uttaler at han nå fryktar kanalen blir ein rein underhaldningskanal på linje med TV Norge⁹, noko me skal sjå føresett ei religionsforståing der nyreligiøsitet og alternativ spiritualitet er definert bort. På betalingskanalen Sumo har siste sesong av "Pastor på prøve" med Svartdahl gått i reprise, eit program der pastoren oppsøker arbeidsplassar og drøftar tru og tvil med dei tilsette. Elles finst der på Sumo eit tilbod kalla "TV2 Skole", med ein programserie tilpassa RLE-faget med det klingande navnet "1–7 Religion, livssyn og etikk", men dette er altså ikkje retta mot ålmenta. TV2 sender to amerikanskproduserte seriar som kan seiast å ha eit visst religiøst innhald, nemleg ein dokumentar om ein prestefamilie kalla "Den syvende himmel", og ein dramaserie med tittel "Medium" om Allison som synske og kommuniserer med døde og hjelper politiet med å løysa kriminalsaker. "Den syvende himmel" fokuserer på utfordringar ved å vera storfamilie (på syv), i tillegg til å omhandla ulike små og større etiske vurderingar i ein amerikansk (preste)familiiekvardag, medan Allison sine overnaturlige evner i større grad er sentrum for handlinga i "Medium". TV2 framstår for tida såleis med ein svak "religionsprofil", i og med at dei nevnte programma utgjer så liten plass på den totale sendeflata. Men der er ein liten indikasjon på profilval, når den (svakt) kristendomsrelaterte dokumentaren går på dagtid, og den (noko meir uttalte) alternativspirituelle dramaserien går på kveldstid.¹⁰ Sistnevnte har såleis eit breiare nedslagsfelt som program med eit visst religiøst eller spirituelt innhald.

TV NORGE OG KANAL FEM – "ALTERNATIVITET" I TO KANALAR

Når det så gjeld TV Norge og dotterkanalen Kanal FEM, er situasjonen ganske annleis. Til saman tilbyr TV Norge og Kanal FEM åtte ulike programseriar med alternativreligiøst eller alternativspirituelt innhald. Dei har ingen kristne program, pluralistiske livssynsprogram eller meir generelle etikkdrøftande program. Av dei åtte seriane går for tida bare ein på TV Norge, nemleg den eigenproduserte "Åndenes makt" (hausten 2009 som reprisar av dei beste programma, med ny sesong under produksjon). Dette er ein dokumentarserie der dei nå landskjende klarsynte kvinnene Lena Ranehag, Lilli Bendriss og Gro Helen Tørum hjelper folk med å bli kvitt plagsame ånder, ved at dei geleider dei kvileause døde over til "den andre

sida”. Serien har gått fleire sesongar, og er ein av kanalen sine største suksessar, med over 400 000 sjåarar kvar veke. Elles er det Kanal FEM, TV Norge si ”kvinnekanal”-satsing frå 2007, som formidlar brorparten av dei spirituelle programma, per i dag med titlar som: ”En engel blant oss”, ”Ghost Whisperer”, ”Supernatural”, ”Den sjette sans”, ”Klarsynte etterforskere”, ”Studio 5 – fra den andre siden” og ”Jakten på den 6. sans – USA”. Ovannevnte program er ei blanding av dramaseriar, realityseriar, dokumentarseriar og debattprogram, med fellesnevnar at dei relaterer seg til eit alternativt, i tydinga nyreligiøst eller spiritielt, førestillingsunivers. Heilt kort fortalt dreier det seg om førestillingar om eit åndeleg kosmos der alt heng i saman med alt (holisme), om skjulte dimensjonar og skjulte samanhengar, som mennesket kan få innsikt i gjennom medfødde gåver eller medviten utvikling av sansar og sjeleliv, og som representerer ei utvikling mot ei sannare forståing av tilværet. Det magiske og mirakuløse er sentralt, og utforskning av den åndelege dimensjonen og formidling av kunnskap om denne står på ulike vis i fokus i desse programma. Såleis skil desse to kanalsystema seg ut i den norske tv-verda, ved at ein har reindyrka ein bestemt religiøs nisje. Ein har bokstaveleg talt valt ”den andre sida”, eit begrep som går igjen i både programtitlar og programpresentasjonar. Særleg er torsdagen, tradisjonelt ein av vekas viktigaste sendingsdagar, valt som ”heilagdag”. Torsdag kveld er via det såkalla ”Fem fenomen”-konseptet, det vil seia fem program på rad om det overnaturlige/åndelege.

FRÅ PARANORMAL LOUNGE TIL ÅNDELEG TALKSHOW

TV Norge har ikkje bare reindyrka det alternative i sendeflata si på Kanal FEM, men har også etablert det dei kallar ein ”Paranormal lounge” på tvnorge.no.¹¹ Her finn me artikkelar om spirituell utvikling, chakraer og intuisjon. Nettsida er elles organisert som ein interaktiv møteplass mellom kanalens sjåarar og kanalens ”orakel”, Kaisa Ytterhaug, med mellom anna publisering av innsendte spørsmål frå publikum og orakelet sine svar. Ytterhaug fekk tidleg i 2008 i oppgåve å bygga opp TV Norges ”paranormale portal”, og blei den gong lett humoristisk omtalt som orakel. Ho framstiller seg sjølv som ei som ikkje veit meir enn andre,¹² men har tatt ein del alternative kurs, lese mange bøker, og har hatt mange uforklarlege opplevingar. Ytterhaug synast såleis å vera ein ganske ”vanleg alternativar”, og har kanskje fått ”orakel-jobben” i det ho også i lengre tid har arbeidd i kulissane i

tv-samanheng. Ho formulerer det slik i nyheitsmeldinga vedrørande opprettinga av den paranormale ”loungen”:

Mitt utgangspunkt er at jeg er akkurat like klok som alle de seere som vil lese sidene våre. Jeg er ingen ekspert, jeg lurer på ting. Min motivasjon er derfor min nysgjerrighet for hva den 6. sansen er. [—] Dette er et uutømmelig område, og jeg håper vitenskapen snart vil kunne løse mange av de gåtene vi fortsatt har i oss. Men er det mulig? For å kunne søke svaret på nye gåter, må man være villig til å tappe også andre steder i vår felles kollektive bevissthet. Man må tørre å utfordre både sine egne begrensinger og vitenskapen, mener Kaisa.¹³

Her ser me ei ganske klar framvising av kva idear og verdiar kanalen ønsker å formidla. Nysgjerrigheit, vedkjenning og problematisering av vitskapen og medvitnet sine grenser og moglegheiter, og ei viss autoritetsdistansering, står i sentrum. Det kan sjå ut som om den paranormale loungen har vore mindre av ein suksess, enn programseriane med same tema. Artikkelsamlinga og spørsmåla og svara er stort sett frå 2008. Dette kan kanskje indikera at kanalen har støtt borti dei førebelse grensene for kor mykje, eller på kva måte, tv-sjåarane ønsker å involvera seg i tematikken. Samstundes har TV Norge ein eigen funksjon på nettet kalla ”Ettersnakk”, som er eit sosialt nettverk for tv-sjåarane, der gruppa knytta til ”Jakten på den 6. sans” er største gruppa, med 575 medlemmar. Slike interaktive tilbod kan tenkast å svekka behovet for den paranormale loungen.

For å synleggjera kva verdiar TV Norge og Kanal FEM formidlar, har eg valt å presentera nærmare det åndelege talkshowet ”Studio 5 – fra den andre siden”. Studio 5 går måndag til fredag på kanalen, som eit generelt aktualitets-talkshow, men på torsdagen er det spesielt innretta mot alternativspirituelle aktualitetar. Dette programmet er særleg illustrerande for kva verdidebatt eller verdidiskurs kanalane inngår i, då det som eigenprodusert aktualitetsprogram blir tatt opp relativt kort tid før sending, og såleis stadig omhandlar ”ting i tida”. Konseptet er fire såkalla fritalande kvinner (frå den faste Studio 5-staben) som diskuterer alternative tema seg i mellom og med aktuelle gjestar, i ein stor oransje sofa. Temperaturen blir ofte høg, sterke kjensler kjem til uttrykk, og både latter og gråt er typiske innslag i programmet. Gjestane synast vera i spekeret frå ”kjendis med ein interesse for alternativitet” til ulike alternative spirituelle ekspertar, og pannedeltakarane er ei blanding av faste deltakarar, nemleg sjaman og klarsynte Gro Helen Tørum og krystallhealar og terapeut Marianne Solberg Behn, og al-

ternerande deltakarar som radioprogramleiar Mina Hadjan, pensjonert skodespelar Mari Simonsen, FrP-ar Eli Hagen og Dagblad-debattredaktør Martine Aurdal. Programleiar er oftast Birgitte Lund Nakken.

Programdeltakarane synast å ha faste roller i forhold til korleis dei stiller seg til alternative tema og alternative gjestar: Tørum og Behn er ekspertkommentatorar og også ofte dei som legg ut om alternative tema. Dei vegrar seg heller ikkje for å spørje gjestar til råds, dersom dei sjølve er usikre på noko eller ukjende med det aktuelle fenomenet eller emnet som er til drøfting. Men stort sett er dei ikkje usikre. Dei framstår typisk som trygge, varme og moderlege (særleg Behn), og jordnære, lattermilde og bestemte (særleg Tørum). Dei synast å ha kunnskap om og kunna uttala seg om det aller meste i det alternative universet, frå krystallar til svart magi. Tørum har nok ein litt meir framtrudande posisjon i sofaen enn Behn, og er jo også den med lengst fartstid foran kamera. Dei øvrige deltakarane bidrar på ulike vis, og kan karakteriserast som alternativt engasjerte eller involverte i varierende grad, etter tema og situasjon. Ingen framstår som likegyldige til den alternative tematikken, og ingen har, etter kva eg har sett, tatt opp til drøfting sjølve det alternativteologiske eller verdimesseige utgangspunktet for programmet.

Eg skal referera litt meir utførleg kva som blir drøfta i ”Studio 5 – fra den andre siden”, ved å framstilla nokre særleg interessante emneområde og replikkvekslingar i eitt program, nemleg det som blei sendt 29. oktober 2009. Deltakarane i denne sendinga var Behn, Tørum, Nakken og Hadjan. Som antyda er toleransen for kva som kan drøftast i Studio 5-sofaen stor, interessa for det alternative likeså, og skepsis eller ikkje-aksept av det åndelege er tilsvarande utdefinert eller i alle fall perifert. Så lenge Tørum og, i mindre grad, Behn stadig kan supplera dei ulike gjestane med sine bekræftande betraktningar om diverse overnaturlige eller alternative fenomen, synast rammene for kva som skal gjelda som reelt og ikkje-reelt (eller utdefinert) å vera ganske klare. Ein grunnleggande verdi er altså tilslutninga til eit åndeleg kosmos i holistisk forstand, men sjølv om utgangspunktet er eit fortrylla åndeleg univers, kan diskusjonane gå friskt for seg innanfor dette universet. Det gjer dei då også i det nevnte programmet, som typisk hadde ein sær sars blanda tematikk, nemleg ganning eller svart magi og musikkterapi. Fyrste gjest var spesialist i allmenmedisin (”overlege”) og nevrologisk musikkterapeut Audun Myskja, og andre gjest var noaide og healar Eirik Myrhaug. I denne samanhengen er det ikkje så mykje framstillinga

av musikkterapi, eller av ganning som samisk og nordnorsk førestilling, som er interessant. Framstillingane av desse fenomena følgde eit meir føreseieleg mønster av alternativteologisk karakter (om enn Myskja stort sett snakka om forskinga si og om faktiske resultat av musikkterapi, og mindre om åndelege storleikar). Men omtalen og drøftinga av vondskap, skuld og det vonde i eige liv, peika kanskje på ei verdimessig grense for kor ”alternativ” ein kan vera, også på Kanal FEM. Det kan, som me straks skal sjå, også tolkast som dei noko skiftande konturane av ein alternativteologisk etikk.

ALTERNATIV VONDSKAP

I starten av programmet, før Myskja har satt seg i sofaen, framheld programleiar Nakken at ganning kan vera forklaringa på at du føler du er ekstra uheldig i livet. Myrhaug skal då seinare demonstrera korleis han opphevar ganning. Nakken spør Tørum kva svart magi er, og ho gjev ein nokså vid definisjon der svart magi er tankar, ord og gjerningar som handlar om korleis me forholder oss til kvarandre. Ein stygg tanke kan vera svart magi. Behn svarer på same spørsmål at ho synst det er for sterkt å kalla stygge tankar for svart magi, ho vil heller snakka om positive og negative energiar. Tørum svarar bekreftande på Nakken sitt spørsmål om der finst folk som praktiserer svart magi i Norge i dag, og forklarar at i hennar tradisjon, sjamanisme, treng ein kunnskap om kva svart magi er for å kunna avsløra når dette blir brukt mot ein sjølv eller andre ein skal hjelpa. Ho svarar også ja på spørsmål om ho sjølv ”kan” svart magi, men legg til at ho ikkje bruker det. Opplæring i svart magi får ein fyrst når ein er komen så langt i sin eigen prosess eller utvikling, at behovet for å bruka denne magien er ikkje-eksisterande. Deretter følgjer litt meir drøfting om dette kvinnene i mellom. Behn vil til dømes ha avklart om ikkje svart magi fordrar eit medvite ritual, i det ho framleis synst det er for sterkt av Tørum å kalla vonde tankar for svart magi. Men sistnevnte fastheld at distansen mellom vond tanke, intensjon eller projeksjon, og utføring av ritual, er veldig kort.

Dei blir ikkje einige, noko som er interessant. Inntrykket ein ofte kan få av holismen eller alternativspiritualiteten sine framtreddesformer, er at dette er harmonisk og friksjonslaust, pastellfarga og endåtil roseduftande.¹⁴ Men her drøftar ein altså i beste sendetid forskjellen på vonde medvitne tankar og svart ritualmagi, og blir ikkje einige. Sjamanen Tørum

synast i større grad å ha innlemma dette i si førestillingsverd, medan krys-
tallterapeuten Behn framheld at dette er framand for henne, og ho føretrekk
å snakka om sår, projeksjonar, bearbeiding, forløyising og energiar. Kvin-
nene går over til å snakka om korleis ein kan beskytta seg mot negative
energiar eller forbanningar frå andre, og her synast dei å vera generelt op-
timistiske. Både Behn og Tørum kjem nå inn på aura, energiar, blokkerin-
gar, pust og chakraer. Nakken spør om det er slik at ein må *la seg*
ganna/forbanna, for å bli det – om ein må tru på at dette er mogleg, for at
den svarte magien skal vera verksam. Ho spør med andre ord om vond-
skapen sin ontologiske status i det alternative universet. Ho svarer sjølv
med ein påstand om at det har avgjerande tyding kor vidt du er fylt med
fred og god energi, i motsetning til om du er fylt med frykt og tenker at
dagen skal bli dårleg, då blir han det, altså ein enkel variant av den alter-
native ”du skapar di eiga røynd”-førestillinga, som sjølv sagt ikkje løyser
problematikken rundt det vonde sitt problem.

Hadjan tar også til motmæle mot Nakken si framstilling, og hevdar at
det jo ofte er slik at gode positive menneske ender opp med kaos og elende.
Programleiaren framheld at ”nå trur eg me snakkar om deg, Mina, og det
skal me ta opp om litt”, kor på Behn får ordet og seier at lyse lette men-
neske kan bli utsette for misunning – ei kjensgjerning som heller ikkje er
ein særleg oppklarande analyse av det vonde sin status, men som er med
på å skissera opp førestillingar der er semje om mellom kvinnene i sofaen.
Der er mykje latter rundt dette at ein er i ferd med å snakka om ”tilfellet”
Mina Hadjan, så det synast å vera avtalt at hennar personlege situasjon skal
kunna drøftast i programmet. Hadjan sin radiokarriere har vore prega av
skandalar og motgang den siste tida. Lite sjølvensur i hennar utøving av
radioprogramleirolla har medverka til bråk og at ho har blitt sagt opp frå
NRK, mot sin vilje. Hadjan fortel så at ho er overbevist om at ho er ganna
gjentatte gonger, og at ho er spent på kva ”samen med tromma” kan gjera
med dette. Nakken seier ho fyrst vil vita litt om dokka Hadjan har med seg.
Hadjan trekk så opp ei voodooukke ho har fått i julepresang av mødrene
sine. Ho seier med eit smil at ein lett ser at ho har lesbiske mødrer, sidan
ei mengd nåler er plassert i skrittet på den enkle raude tøydukka. Hadjan
demonstrerer, medan kvinnene i sofaen ler, korleis ho har lært at dette
”visstnok skal gjerast”, og ho framheld at ho veit kven dokka forestiller,
og omtaler vedkommande som ”ho”. Hadjan stikk ei nål i hovudet på
henne, medan ho seier at ho ønsker håret hennar skal falla av. Dei andre

ler framleis, men kanskje litt mindre hjarteleg, og Tørum seier ”det der er ikkje pent”, og åttvarer Hadjan om at ”what goes around, comes around”. Nakken melder også at sjølv om ho ikkje har peiling på voodoo, så opplever ho denne situasjonen som ubehageleg, og Behn er einig. Det synast som om demonstrasjon av vodoonålestikk ikkje er avtalt, men Hadjan gjev seg ikkje, og stikk nåler for at kvinna ho hatar skal få kviser. Deretter ”modererer” ho det med å stikka dokka i hjarta, medan ho seier, ”ok du kan få litt love og” – sjølv om det forblir uforklart korleis vodoonål i dokkehjarta plutselig skal frambringa kjærleik, og ikkje sorg eller endåtil død. Tørum fortel at den dagen Hadjan klarer å trekka ut alle nålene i staden, og bare senda kjærleik til dette mennesket, *då* har ho det godt, kor på Hadjan spør kor spenninga med å leva då blir av? Ho latterleggjer såleis harmoniperspektivet og tilgjevings- og forsoningsetikken, samstundes som ho altså ønsker seg hjelp av ”samen”, og faktisk handterer dokka som magisk og vondt verksam. Når Hadjan byrjar ein tredje omgang med dokkestikking, og spør om dette er verksamt når ho sjølv er ”ufaglært” innan svart magi, ropar Nakken til henne at ho skal slutta, og avviser rysta at stikking i dokkehjarta kan dreia seg om ”love”.

Wouter Hanegraaff er ein av få religionshistorikarar som har drøfta etikk og problemet med det vonde innan new age-holisme. Han identifiserer i *New Age Religion and Western Culture* (1996) mellom anna ein tendens til relativisering av moralsk vondskap innan new age, ei redusering av lidning til eit psykologisk problem med utgangspunkt i idear om reinkarnasjon, kosmisk evolusjon og karma, og ein viljesorientert etikk som blir erstatta av ein etikk orientert mot spirituell gnosis (1996: 280-281). Desse komponentane synast i varierende grad å vera til stades i drøftingane i den aktuelle sendinga, men me ser også at etikkrelativistisk og holistisk orientering barkar i saman med eit dualistisk og gjengjeldings/viljesorientert etikkssystem, der båe synsmåtar hentar næring frå same magiske univers. Kompleksiteten i det alternative førestillingsuniverset, og dei ulike retningane aktørar sine forståingar og vurderingar kan ta, blir såleis godt illustrert i dette programmet. Me er vitne til ei pågåande forhandling av kva og korleis verdiar skal evaluerast innan det åndeleggjorte kosmos, men det aktuelle programmet gjev oss ikkje enkle eller tydelege orienteringspunkt. Det høyrer med til soga at programmet blir avslutta med at noaide Myrhaug ”ser” at Hadjans problem stammar frå ho var 3 år gammal. På spørsmål om ho kan hugsa noko spesielt frå denne tida, svarar ho at ho då satt i hus-

arrest i Teheran saman med familien sin. Når Myrhaug ved hjelp av tromming frir Hadjan frå vondskapen eller mørkret frå denne opplevinga, er ho og resten av kvinnene så rørte at deira farvel til studiopublikum og tv-sjåarane er ganske tårevått. Det kan synast som om tilgjeving og forsoning likevel kunne tolkast som etiske vinnarar i denne sendinga.

TAUS AKSEPT AV TV-OVERFØRT SVART MAGI OG ALTERNATIV TEOLOGI?

Eg er nokså overbevist om at dette er fyrste gong me har hatt norsk tv-overføring av svart magi, og eg trur også programmet er ganske unikt i forhold til måten vondskap blir drøfta på – at ein deltakar hevdar at konkrete menneske vil henne vondt, at ho forklarar motgang i livet med å vera forbanna/ganna, og at ho inntar ein offensiv rolle gjennom å forsøka utøva tilsvarende vond magi. At det skjer i eit tv-studio-felleskap der dette framstår som moglege og interessante forklaringsmodellar, er nok også ganske eineståande i norsk samanheng.

Men til tross for høge sjåartal og det som må kallast høgst kontroversielt innhald, i alle fall i ovannevnte sending, har det vist seg vanskeleg å finna mange døme på ”Studio 5 - fra den andre siden”-resepsjonar eller -reaksjonar. Der er nokre få døme på kritikk av TV Norge og Kanal FEM sin alternativteologiske ståstad, men på langt nær så mykje som ein kunne forventa. Når prinsesse Märtha Louise blir til dels lidenskapeleg kritisert, i ulike delar av massemedia, for si alternative verksemd, kunne ein tru at kritikarane også ville kasta seg over ein tv-kanal som kombinerer det kommersielle og spirituelle på så uttalt vis, men dette har etter kva eg har kunna sjå i liten grad skjedd. På Kanal FEM sine eigne programomtalesider kunne me lesa følgjande vedrørande lanseringa av ”Studio 5 – fra den andre siden”:

Under tittelen ”STUDIO 5 - fra den andre siden” tar vi på torsdagskveldene steget inn i den alternative verden, og det i tråd med øvrig programflate under paraplyen ”FEM FENOMENER”. – Her vil vi forsøke å vise at det skjer mye uforklarlig ... at det er så utrolig mye vi ikke vet, sier prosjektleder Astri Lundberg i FEM [...] – I ”STUDIO 5 – fra den andre siden” vil jeg [Tørum] søke å belyse det perspektivet som åpenbarer seg når døren åpnes inn i en virkelighet vi ikke kan ta og føle på. Evnen min vil jeg bruke til å bevege meg mellom dimensjonene – og på den måten bringe inn en ny dimensjon i det livet vi lever. [—] Forhåpentligvis klarer jeg å bevege seerne ved å bringe inn et annet perspektiv, andre tanker og kanskje en ny bevissthet, forteller Gro Helen Tørum.¹⁵

Med slike erklæringar er det vanskeleg å konkludera annleis enn at TV Norge med dotterkanalen har tatt mål av seg til å bidra til promotering av alternativ spiritualitet her til lands. I motsetning til NRK har dei ikkje ein allmennkringkastingsfunksjon, men der NRK kan kritiseras for å ureflektert gjera seg til talerøyr for kyrkjeleg religionsutøving, kan sjølvstøtt TV Norge kritiseras for å ha tatt eit einseitig alternativspirituelt livssynsval. Her er mykje demonstrasjon og utøving av ulike alternative praksisar, i tillegg til drøfting og debatt slik me ser i ”Studio 5 – fra den andre siden”, men me får altså ingen tilsvarende presentasjon eller drøfting av andre meir tradisjonelle religionar. Studio 5 annonserer programopptaka sine, med invitasjon til å vera publikum, på både Alternativt nettverk og Ildsjelen sine ning-nettsider (sosiale nettverk).¹⁶ Her er altså ein medviten bruk av internettmidiet sine ulike funksjonar – og i så måte er det ganske påfallande kor dårlege tv-kanalane sine egne nettsider er. Eg trur faktisk at den rotete og lite prioriterte nettsideløysinga hos tvnorge.no og fem.no kan ha medverka til å dempa reaksjonar i media.

TILLAUP TIL DEBATT:

ETTERLATNE SI KONTAKT MED DØDE SOM PROGRAMKONSEPT

Det programmet som har avføda sterkast reaksjonar, er påfallande nok eitt som enno ikkje er laga, nemleg programmet med arbeidstitel ”Fra sjel til sjel”, tidlegare kalla ”Time med Tørum”. Dette programmet blir tidlegast sendt i 2010, men TV Norge har vore ute og annonsert etter deltakarar. Konseptet er at Tørum skal formidla kontakt mellom avdøde og etterlatne, og på nettsidene annonserast det slik:

Har du mistet en du er glad i og sitter med ubesvarte spørsmål? I sitt nye program vil Gro-Helen reise rundt til mennesker som bærer på et sterkt ønske om å komme i kontakt med en venn eller slektning som er gått bort. Hun vil fungere som et bindeledd mellom vår verden og den andre siden, slik at folk kan formidle det de har på hjertet eller stille spørsmål.¹⁷

Potensielle deltakarar må fylla ut eit detaljert spørreskjema, slik at kanalen kan vera sikre på at dei ikkje utsett deltakarane for noko dei ikkje kan handtera på grunn av tidlegare sjukdomsbilete eller liknande.¹⁸ I Dagsavisa 16.

juni 2009 har journalist Reidar Spigseth ein kritisk artikkel om dette, med tittel ”Snakk med de døde på TV”.¹⁹ I denne artikkelen uttalar psykolog og leiar av Senter for krisepsykologi i Bergen Atle Dyregrov at det er upassande, krenkande og sosialpornografisk å gjera dødsfall og sorg til underhaldning, og religionshistorikar og skeptikar Terje Emberland framheld at dette er klassisk spiritisme og utnytting av folk i sårbare situasjonar. Emberland fortel at spiritisme blei avslørt som humbug etter ei storheitstid på 1930-talet, medan dagens meir diffuse spiritistiske meldingar er vanskelegare å etterprøva, men at Skepsis-slagordet om at det er forskjell på ope sinn og hol i hovudet her kjem til sin rett.²⁰ Kanalsjef Nina Flemmen i FEM vil ikkje omtala programmet som spiritisme, for ”det høres veldig okkult ut”, det er eit belasta ord dei ikkje vil nytta, dei føretrekk i staden ”paranormalt”. Administrerande direktør Stein-Roger Bull i Nordisk Film, som har laga både ”Åndenes makt” og ”Jakten på den 6. sans”, fortel at dei har ”etikken i fokus” når det gjeld det kommande programmet, og at han er både kritisk og open i forhold til spiritisme og det overnaturlige. Han får avslutta avisartikkelen med setninga ”jeg finner denne delen av vår programvirksomhet uhyre interessant”. Til denne artikkelen er der bare to kommentarar i debattfeltet på nettet, ein negativ og ein meir positiv.

Ein annan artikkel om same programmet, på nettavisen/side2.no, har også ei kritisk vinkling.²¹ Denne er skriven av Linn Sollied Madsen og har spesielt fokus på at kravet om utfylling av detaljert søknadskjema for å delta i programmet er suspekt og kanskje laga for at Tørum skal kunna ”juksa”. Artikkelen har fått rosande omtale på skepsis.no sin rikhaldige blogg, der religionsvitar Asbjørn Dyrendal framheld at Tørum ikkje er synsk, men ”selvbedragerisk”.²² Madsen sin artikkel har 55 nettkommentarar. Temperaturen er høg, og innlegga ei ganske jamn blanding av positive og negative reaksjonar og kommentarar både til programmet og til ”alternativitet” i det heile tatt. Bortsett frå desse to artiklane, har eg ikkje funne mykje refleksjon rundt TV Norge og Kanal FEM sin spirituelle profil innan media for øvrig.

MEDIEBRANSJETREFF OG ÅNDELEG SHOW

Stor var derfor spenninga då eg kom over ein programpost lagt ut på nettet, frå konferansen ”Nordiske mediedager” i Bergen i mai 2009, med tittel ”Ikke gal, bare paranormal” (eitt av slagorda til Kanal FEM), og med denne førehandsomtalen:

Kan bortimot en halv million seere ta feil? Er det bare gærninger som snakker med døde, finner hjelpere, geleider gjenferd og får kontakt med det hinsidige? Mye tyder på at spøkelsene er i godt selskap, for hver uke denne vinteren har seerne benket seg foran *Åndenes Makt* og *Jakten på den 6. sans*. Nå skal vi utforske denne eksotiske tv-sjangeren. Vi har invitert sjaman Gro-Helen Tørum fra *Åndenes Makt* og Studio FEM, som sammen med programleder Tom Strømnnæss deler av sin fascinasjon for vår tids åndelige tv-fenomener.

Men det eg hadde trudd skulle vera ei journalistisk eller mediefagleg kritisk drøfting av tydinga av religionifisering av kommersielle tv-kanalar, viste seg å vera noko ganske anna, og med ein langt mindre grad av refleksjon enn kva dei to ovannevnte avisartiklane oppviser. Debattleiar og journalist Helle Vaagland bruker nemleg 35 minutt av den 40 minutt lange debatten, som er tilgjengeleg i opptak på nettet, til alt anna enn kritisk drøfting.²³ I staden får me ein slags *ad hoc* eller light-versjon av "Åndenes makt", "Jakten på den 6. sans" og "Studio 5 – fra den andre siden" i salig blanding. Vaagland synast å vera så fascinert av Tørum at demonstrasjon av og småsnakk rundt alternativ tru og praksis dominerer totalt. I seg sjølv er dette interessant å observera, og "åndeleg show" var kanskje hovudpoenget med konferanseinnslaget, men her kunne altså mykje tid vore brukt på å gå i djupna på "alternativitet på tv"-fenomenet meir mediefagleg. I staden vil Vaagland at Tørum skal lukta seg fram til kva mediepersonlegheit som har sove i ei t-skjorte ho får overlevert (og som publikum får vita er Jon Almaas sin). Fem minutt før programslutt spør Vaagland programleiar Strømnnæss kva kanalen ønsker å oppnå med dei paranormale sendingane sine, og får til svar at det er å laga morosame historier. Med det som ser ut til å vera ein agenda om å underkommunisera dei religiøst og kulturelt viktige aspekta ved produksjonane deira, vektlegg Strømnnæss dramaturgi og mediehandverk – kanskje fordi han er seg medviten konferansepublikummet sin fagtilhøyrslé. Vaagland spør vidare om me er blitt meir opne, gjeve appellen til folk som "Snåsamannen" og prinsesse Märtha Louise, noko Stømsnæss bekreftar og framheld at TV Norge og Kanal FEM synleggjer ein tematikk, men passar seg for å konkludera. Kanalsjef Strømme føyar då til at det motsette, å ignorera den alternativspirituelle eller paranormale interessa, ville vore rart, i og med at dette opptar "heile verda", som han formulerer det. Strømme seier også at det å opna oss, "vekk frå det rasjonelle og over i undring, er *bare* positivt". Vaagland fortel så at ho synst dette er litt skummelt, og går over til å fortella om eit dokumentarprogram ho har

sett på tv, om hekseri i ein afrikansk landsby. Og er det ikkje ”sånne ting vi kan risikere, og kan du være ansvarlig for det?” spør ho Strømme. Sjefen seier då at hekseri er ei førestilling som har eksistert til alle tider i religionshistoria, og når Vaagland skyt inn at me har ”fått has på” denne type tenking i vårt samfunn, framheld han at der er nok av dei som søker svara i det hinsidige også innan ”vår offisielle religion”. Og han fortsett: ”det å opna seg skapar ikkje fordommar, eg trur det motsette” (altså at det å ikkje vera open skapar fordommar). Vaagland spør då Tørum om ikkje ho ser farar ved dette, og får til svar at alt som er ein trend har ei bakside, og at pengebruk i forhold til spåtenester på telefon er litt trist og skremmande. Strømness føyer til sist til at deltakarane i programma deira ikkje framstår som frelste, men at det dreier seg om folk som nå slepp å tru at dei er gale, for desse programma har ført til avmystifisering av noko veldig mange er opptatt av. Og dermed var debatten over.

Hadde heile konferanseinnslaget dreidd seg om åndeleg show, kunne me kanskje konkludert med at fenomenet med ”alternativitet” på tv blir oppfatta som ei ny og fascinerande form for underhaldning, og bare det. Men drøftinga dei siste minutta tyder jo på, i likskap med dei ovannevnte avisartiklane, at der *er* ein heil del aspekt ved tv-åndelegheita som får folk, i og utanfor mediebransjen, til å reagere og reflektere. Det skjer bare i så forsvinnande liten grad i forhold til sjåartal og kulturell appell, at me tydelegvis må venda oss til andre sider av fenomena for å nærma oss ei forståing av denne tagnaden som er oppblanda med bare einskilde tillaup til debatt. Frå TV Norge og Kanal FEM si side er der som me har sett aktiv distansering frå ordet okkult. Ordet kan nok seiast å ha hatt sataniske konnotasjonar i norsk offentlegheit, og spiritisme blei av kanalsjef i FEM, Nina Flemmen, oppfatta som eit ”okkult” ord. Det paranormale, overnaturlige, åndelege og alternative er i staden ord som positivt blir nytta for å skildra tematikken i tv-programma deira. I delar av medieoffentlegheita er likevel også dette stigmatiserande ord, og blir synonymt med ”overtru”, ”åndeleg kvakksalveri” og ”antirasjonalitet” som ein del kommentatorar meiner kjenneteiknar nyreligiøsiteten generelt, og gjerne prinsesse Mārtha Louise si verksemd spesielt.²⁴ Eit tilslektande døme er at den alternative norske bokmarknaden er formidabel, men svært sjeldan når bokmeldarane sine spaltar, med mindre det altså dreier seg om kongelege aktørar.²⁵ På same måte synast programma på TV Norge og Kanal FEM, og dei spirituelle førestillingane og verdiane som her blir formidla, å utgjera noko gøymd og avvist i den norske kultur-

drøftande offentlegheita. Paradokset er altså at nær ein halv million sjåarar likar, eller i alle fall på ein eller annan måte relaterer seg til, program som framstiller tilværet som fleirdimensjonalt og gjennomsyra av ånd, men dette blir ikkje omtalt. Dei ovannevnte tv-kanalane er, mellom mange andre merkelappar ein kan setja på dei, folkelege. Forklaringa på korleis desse kan bli omforma til ”åndelege kanalar” utan kulturelt anskrik, kan kanskje delvis finnast i at ”høgkulturelle” meningsytrarar og akademikarar ikkje ser på desse kanalane, eller kanskje ikkje vil vedgå at dei gjer det, og såleis er eller vil helst vera uvitande om kva som skjer?

Populærkulturen, og alternativfeltet eller ”populærkulturen” (Partidge 2004) i samband med denne, har kanskje heller ikkje naudsynleg høg status hos deltakarar innan dette feltet. Også her kan me truleg snakka om ei motsetning mellom folkelege og meir eliteprega representantar. Øyvind Solum, ein sentral figur i alternativrørsla, formulerer det til dømes slik i kronikken ”Engleprinsessen og kjetternes renessanse” som er lagt ut både på altnett.no og ettersnakk.no: ”Lenge har det skjedd en livssynsrevolusjon i Norge, ikke minst stimulert av Alternativt Nettverk, Magasinet Visjon og livssynssamfunnet Holistisk Forbund”. I denne artikkelen blir prinsessa varmt omfavna som uredd profet, men Solum inkluderer altså ikkje noko reklamefinansiert tv i gruppa av aktørar som han meiner har stimulert og spreidd den pågåande ”livssynsrevolusjonen”, sjølv om teksten altså også blir lagt ut på TV Norge sine tv-sjåar-nettsider.

Det kan, forutan ulike statusplasseringar og gradar av kredibilitet kva gjeld ”alternativiteten” sine framtreidingsformer, også dreia seg om ein slags stilleiande avtale mellom ”alternativarane” og TV Norge – dei drar gjensidig nytte av kvarandre, ved at marknad, kommersialitet og alternativ spiritualitet finn seg vel til rette med einannan, og spreier seg ut over alt større delar av populærkulturen i ein ganske harmonisk ”stille revolusjon”. For ein snakkar altså ikkje høgt, og har kanskje taktiske grunnar for å la vera, om at prosessen har kome så langt at ein har fått ein eigen tv-kanal, med ei robust dame i front, Gro-Helen Tørum, som omgås dei døde like lett som ho omgås presumptivt kritiske journalistar. Det er, som vist innleiingsvis, bare kristendommen i Norge som har tilsvarende medieprivilegert status, men ingen må tru at dei tv-overførte høgtidsgudstenestene når sjåartal som liknar på til dømes ”Åndenes makt”. Påskegudstenestesendingane i 2009 varierte frå 57 000 til 83 000 sjåarar, medan altså nær ein halv million følgde med på åndemaksprogrammet *kvar veke*.²⁶

AVSLUTNING

TV Norge og Kanal FEM har tatt eit val om å promotera tru og praksis relatert til ”den andre sida”. Dette skil dei frå andre norske tv-kanalar, både kva gjeld val av religiøs ståstad og kva gjeld einsidigheita eller det som kan kallast teologisk eller misjonerande innfallsvinkel. Fenomenet er til nå lite debattert i øvrige media, alt medan desse kanalane befestar posisjonen som ”paranormale muskelbuntar”. Dei få tillaupa til debatt har dreidd seg om kor vidt kontakt med døde som underholdningsprogram kan seiast å vera utnytting av sørgjande menneske, og ikkje ein gong på ein mediebransjekonferanse blir det stilt særleg store eller djuptpløyande spørsmål ved det som skjer. Denne type program, med denne type verdi- og kunnskapsformidling, framstår med mangelen på akkreditering og drøfting i øvrige media såleis som underkjende og forteia.

TV Norge og Kanal FEM innrømmer å vera bodbringerar og kanalar, i ordets religiøse forstand, for den nye folkereligiositeten alternativ spiritualitet. Kva tid større delar av den sekularistiske norske intelligentsiaen vel å gje dette merksemd, er uvisst. Men når det skjer, er det nok fåfengt å snu denne situasjonen, med det desse kanskje reknar som rasjonell og intellektuell muskelkraft, til nå ofte framvist gjennom patroniserande latterleggjering. Dette blir neppe særleg effektivt stilt overfor Tørum, Kanal FEM og TV Norges nyåndelege musklar og marknadsteft, i og med at dette dreier seg om eitt tydeleg uttrykk, mellom svært mange, for ei folkereligios strøyming som bare fortsett å veksa i styrke og utbreiing.

NOTER

1. Artikkelen er basert på eit innlegg til forskingsseminaret *Verdsetting av religion i offentligheten. Taus aksept og heftig debatt*, Solstrand, 16. og 17. november 2009. Takk til Ingvild Sælid Gilhus og Torunn Selberg, UiB, for invitasjon til deltaking på seminaret. Ein stor takk til Siv Ellen Kraft for kritisk lesing og konstruktive kommentarar i utarbeidinga av artikkelmanuset.
2. Undersøkinga er basert på programtilbodet kanalane hadde hausten 2009.
3. http://www.konkurransetilsynet.no/ImageVault/Images/id_1497/ImageVaultHandler.aspx
4. <http://www.tvnorge.no/nyheter/4432011/4968713>
5. http://www.tvnorge.no/programportaler/jakten_pa_den_6_sans/jakten_pa_den_6_sans/nyheter/4549922
6. http://www.fritanke.no/KOMMENTAR/2007/Forkynnelse_og_journalistikk/: ”Politikere bør notere seg at det står ingen ting i instruksjer eller paragrafer om en NRK-plikt til å bedrive forkynnelse for et utvalgt livssyn. Derimot står det en del om livssynsprogram. Disse bør NRK absolutt fortsette med – programmer der livssyn settes under de-

- batt og er gjenstand for samtaler, ytringer og refleksjoner. Slikt er da også en del av samfunnsoppdraget NRK har. Forkynnelse er ikke en del av oppdraget.” Jens Bruun Pedersen, pressesjef i Human-Etisk Forbund og tidlegare journalist i NRK.
7. Overraskande nok fanst ingen program om religion og livssyn i porteføljen lista i NRKs base ”Skole” på nrk.no. Denne basen er utvikla i samarbeid med Kunnskapsdepartementet, Kultur- og kyrkjedepartementet og Utdanningsdirektoratet, og tilbyr klipp og program frå NRK sine arkiv, gjort tilgjengelig for norske elevar og lærarar i grunnskolen og vidaregåande skole. Basen blei oppretta i 2007, med norsk og samfunnsfag som hovudområde, men intensjonen var å tilby ressursar frå andre fagområde etter kvart, noko som altså ikkje har skjedd for religionane sin del på desse to åra.
 8. <http://www.na24.no/propaganda/article2752037.ece>. Der er nå også oppretta ei facebookgruppe for å få Svartdahl tilbake på skjermen, med 8500 medlemmar. I desse dagar (desember 2009) avgjer TV2 om dei vil søka om ny konsesjon som formidlingspliktig allmennkringkastar, så situasjonen er i augeblikken uavklart kva gjeld kanalen sin vidare livssynsprogramprofil.
 9. Ibid.
 10. TV2 tilbyr også abonnementskanalen TV2 Zebra, som inngår i mange kanalpakker tilbode av ulike kabelselskap, eller via parabol. Dette er ein kanal med rettar til mange ulike sportssendingar, og er elles dominert av underhaldningsprogram. Av sendingane deira, er der kun to program som kan seiast å vera aktuelle i denne samanhengen, nemleg dei amerikanske seriane ”The Lost World” og ”Uløste gåter”/”Unsolved Mysteries”, fyrstnevnte ein eventyrserie om jakta på eit tapt mystisk land som skal finnast ein stad i Amazonas, og som heltane med eitt er fanga i, og sistnevnte ei undersøking av uløyste mordsaker, ufo-mysterier, uforståelege mirakel og spøkelseshistorier. Både program går på dagtid på Zebra, som er Norges sjetteste største kanal, og kan såleis vurderast som meir marginal i denne undersøkinga.
 11. <http://www.tvnorge.no/konsepter/paranormal/paranormal>
 12. Ibid.
 13. Ibid.
 14. Jamfør prinsesse Märtha Louises skytsengel som kom med ei duft av roser. (<http://www.vl.no/kristenliv/article4661613.ece>)
 15. http://www.fem.no/programportaler/studio_5/studio_5_sesong_3/om/175380
 16. Alternativt nettverk og Ildsjelen er alternativspirituelle nettverk og magasin.
 17. http://www.fem.no/Nyheter/fem_soker/209967
 18. Ibid.
 19. <http://www.dagsavisen.no/kultur/article421509.ece>
 20. Ibid.
 21. <http://www.side2.no/tv/article2729101.ece>
 22. <http://skepsis.no/blog/?p=2905>
 23. <http://www.nordiskemediedager.no/nmd-tv>
 24. Jamfør Trond Berg Eriksen si bokmelding av prinsesse Märtha Louise og Marianne Samnøy si bok *Møt din skytsengel* (2009): ”En robust porsjon åndelig kvakksalveri” <http://www.dagbladet.no/2009/10/23/kultur/litteratur/mrtha/engskolen/engler/8700010/>
 25. Siv Ellen Kraft handsamar denne delen av det norske alternativfeltet i artikkelen ”New Age på bokmarkedet: En analyse av to norske internettbokhandlere” (2008).
 26. Opplysningar frå Forskingsavdelinga til NRK. Den NRK-overførte id-feiringa 24. september 2009 hadde faktisk fleire sjåarar (134 000) enn dei kristne religionsutøvingssendingane.

LITTERATUR

- Dyrendal, Asbjørn: "Så synsk må du være" (<http://skepsis.no/blog/?p=2905>, 14.10.2009)
- Eriksen, Trond Berg: "En robust porsjon åndelig kvakksalveri" (<http://www.dagbladet.no/2009/10/23/kultur/litteratur/mrtha/engskolen/engler/8700010/>, 23.10.2009)
- Hanegraaff, Wouter (1996): *New Age Religion and Western Culture. Esotericism in the Mirror of Secular Thought*. Leiden: Brill.
- Kraft, Siv Ellen (2008): "New Age på bokmarkedet: En analyse av to norske internettbokhandlere", i *Chaos* 50.
- Madsen, Linn Sollied: "Synsk vet ingenting. Men sjekk kanalens 'jukse-lapp'" (<http://www.side2.no/tv/article2729101.ece>, 14.10.2009)
- Partridge, Christopher (2004): *The Re-Enchantment of the West* (vol. 1). London: T & T Clark.
- Pedersen, Jens Bruun: "Uavhengighet også overfor kristendommen" (http://www.fritanke.no/KOMMENTAR/2007/Forkynnelse_og_journalistikk/, 02.11.2007)
- Solum, Øyvind: "Engleprinsessen og kjetternes renessanse" (<http://www.ettersnakk.no/profiles/blogs/engleprinsessen-og-kjetternes>, 31.10.2009)
- Spigseth, Reidar: "Snakk med de døde på TV" (<http://www.dagsavisen.no/kultur/article421509.ece>, 16.06.2009)

ABSTRACT

The Norwegian commercial television channels TV Norge and Kanal FEM are increasingly, and quite boldly, offering a range of television programs and series where alternative spirituality is promoted, by being theme and framework for these various programs. Interestingly, and not very surprising, some of these programs turn out to be very popular, with almost half a million viewers. The choice of a spiritual profile is in this article contrasted to other Norwegian television channels, which do present programs with religious or ethical themes, but in which the apologetic agenda is far less outspoken or discernible. The article is mainly a presentation of these facts, and a somewhat more detailed analysis of conceptual and ethical views promoted in one of the spiritual programs. A discussion throughout the article is about the ways the spiritual agenda of these channels are de-

bated in the rest of Norwegian media. Some suggestions as to why the debate is to such an extent low scale or non existent, are also provided.

KEYWORDS

alternative spirituality, television, media, popular culture